

Tar vara på tillbuden

SYSTEM Genom att anmäla tillbud minskar man risken för olyckor – det är nog alla överens om. Men det gäller att få det gjort. Räddningstjänsten i Sundsvall är på god väg att få till bra rutiner.

TEXT | INGELA HOFSTEN FOTO | THERÉSE NY

I ngen var där, ingen gjorde sig illa, det blev bara lite blött.

Brandmannen Hans Grönlund visar med en axelryckning hur lätt han först tog på det som hände vid en övning på brandstationen för en tid sedan. Vid en övning som syftade till att en kollega skulle få godkänt i momentet i sin chaufförsutbildning,

hade en brandslang rullats ut i brandstationens så kallade slangtorn, ett tomt trapphus.

Slangen hade firats ner uppifrån i en så kallad "omvänd slangdragning". Den drogs genom en fransk balkong, fästes med en vajer i trappräcket och så slog brandmännen på vattnet. När de ökade vattentrycket hände det.

– Vi hörde hur slangen började slå fram och tillbaka.

VAJERN HADE LOSSNAT. Den enorma kraften i vattnet fick slangen att slå hej vilt. Dessutom hade vajern rivit sönder den. Nu forsade vattnet ut i trapphallen.

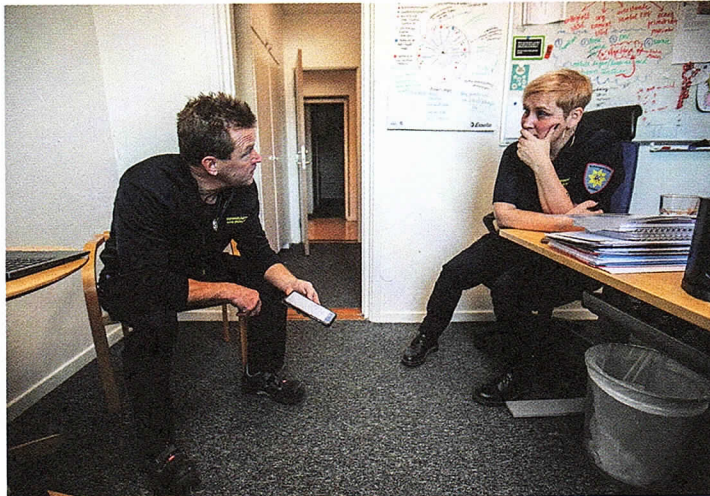
– Så det blev övning i att länsumpna i stället, säger Hans Grönlund, som först ▶

När tillbuden anmäls i en app och sedan kan följas upp i ett digitalt system är det lättare både att få in tillbud och att jobba med åtgärder tycker Hans Grönlund och Sarah Faxby-Bjerner.

Hans Grönlund visar Sarah Faxby-Bjerner var vattenslangen kom farande. Den gången missade han att anmäla tillbudet. Nu används det som ett exempel på hur man inte ska göra i den utbildning räddningstjänsten har om tillbud.

3 TIPS

Sarah Faxby-Bjerner och Hans Grönlunds bästa tips vad gäller tillbudsanmälan:

- ✔ **Titta på** hur andra gör.
- ✔ **Berätta inom organisationen** om konkreta tillbud och varför de var viktiga att anmäla.
- ✔ **Återkoppla åtgärder**, så att det syns att arbetsmiljöarbetet lever.

► inte hade en tanke på att göra något annat än att felanmäla vajern.

För, som sagt: ingen människa befann sig i trapphuset när det hände. Ingen fick den tunga slangen slungad mot sig, ingen blev ens våt. Så Hans Grönlund, som ledde övningen tänkte att det räckte med att se till att vajern byttes ut. Men så påpekade huvudskyddsombudet att händelsen borde anmälas som tillbud.

- Tyvärr gjorde jag inte det direkt, så det finns inga bilder på hur det såg ut i trapphuset när det hade hänt, säger Hans Grönlund.

MEN HAN BESKREV händelsen i den app han och alla andra på stationen har i sina mobiler och som sedan ett antal år tillbaka används av Medelpads räddningsförbund, som räddningstjänsten i Sundsvall sorterar under.

När anmälan nådde hr-chefen Sarah Faxby-Bjerner reagerade hon starkt.

- Jag såg framför mig hur illa det hade kunnat gå om någon varit i närheten.

Hon klassade händelsen som "allvarligt tillbud", vilket innebar att den måste anmälas till Arbetsmiljöverket, som när detta skrivs håller på att utreda det hela.

- Och så håller vi på att byta ut alla vajrar, säger Hans Grönlund, som i sin roll som arbetsplatsombud vill vara öppen med sina tillkortakommanden.

- Jag har sagt till Sarah att hon kan använda mig som dåligt exempel, i utbildningssyfte, säger han med ett litet skratt.

Vilket innebär att han också berättar om slangincidenten vid de utbildningstillfällena som alla som arbetar här och på stationen i Timrå - såväl brandmän som fordonsvårdare, administrativ personal - får under hösten-vintern. Utbildningen handlar om vikten av att använda appen och att använda den på rätt sätt.

MEDELPADS RÄDDNINGSFÖRBUND använder försäkringsbolaget Afas system för anmälningar av fel, olyckor och tillbud, som är webbaserat och alltså är kopplat till en app. Systemet är anpassat till olika typer av verksamheter och som användare kan man använda de delar man vill.

Här på räddningstjänsten har systemet varit i bruk i ett antal år, men det har

Det är viktigt att hela organisationen kan se till att saker inte händer igen.

SARAH FAXBY-BJERNER

visat sig att det rått en viss begreppsförvirring i fråga om vad som är vad. Tillbud har klassats som felanmälningar och tvärtom.

Olyckshändelser, däremot, finns det en väl inarbetad tradition att alltid anmäla, i alla fall om de inträffar under utryckning och vid räddningsinsats. Lite mindre benägna kan brandmännen vara att anmäla småskador hos sig själva. Att klämma ett finger eller slå ett knä är liksom ingenting om man fem minuter senare är ute och jobbar med en stor brand. Än mindre tänker man kanske på sådant som inte ens leder till skador, det vill säga tillbud.

- Men sådant ska också in, säger Sarah Faxby-Bjerner med eftertryck.

I sin roll som hr-chef har hon uppsikt över alla de olika anmälningarna i systemet och tar beslut om hur de ska hanteras vidare. Hon har också möjlighet att ändra rubrik på anmälan, ifall hon bedömer händelsen annorlunda än den person som anmält den. För även om skillnaden mellan olycka, fel och tillbud håller på att klarna bland stationens medarbetare kan det givetvis ibland bli fel. Eller så bedömer man saker olika.

SOM NÄR HANS GRÖNLUND för något år sedan för femtioelfte gången snubblade över ett paket innanför en dörr, föll och fly förbannad kastade sig över appen, där han valde rubriken tillbud. I själva verket var det faktiskt ett olycksfall, eftersom han skadade sig. Men inte värre än att han tänkte på att ta en bild i appen. Både han och Sarah Faxby-Bjerner ser som en stor fördel med att systemet finns i app-version där det går att fotografera eller filma händelser.

Följden den gången blev, att stationens godshantering äntligen ändrades, efter att Hans Grönlund och hans kolleger i många år retat sig på den utan att komma sig för att anmäla mindre allvarliga snubblingar som tillbud.

- Vi är överlag för dåliga på att anmäla tillbud, konstaterar Hans Grönlund.

Men nu är alltså tanken att de ska bli mycket bättre på det, och därmed förhoppningsvis förebygga en del riktiga olyckor.

Alla händelser som redovisas i systemet tas upp vid stationens samverkansforum, där alla avdelningar från arbetsgivaren och representanter från samtliga fackförbund deltar.

Givetvis avhandlas då även vilka åtgärder som vidtagits eller som ska vidtas.

- Det är viktigt att hela organisationen kan se till att saker inte händer igen, säger Sarah Faxby-Bjerner.

NÄR DET GÄLLER osa-anmälningar har Räddningsförbundet Medelpad valt att inte använda systemet.

- Fördelen med afa-systemet är att man kan skicka runt det till många personer, så man kan hjälpas åt. Men psykosociala händelser får ju inte hamna hos fel personer, så för sådant har vi ett separat system, säger Sarah Faxby-Bjerner.

Skyddsronderna - som också finns inlagda i systemet - är ett annat viktigt redskap i arbetsmiljöarbetet, påpekar Hans Grönlund.

- De är ju till för att det inte ens ska bli tillbud.

Med det sagt: Allt går inte att förebygga på en arbetsplats som denna, där en stor del av arbetet sker i fält och det ofta är snabba ryck, konstaterar Sarah Faxby-Bjerner.

- De kan trots allt gå från att sova till att rodda en stor brand inom loppet av några minuter.

- En brandman på utryckning kan ju till exempel halka i en hal slänt och sträcka sig. Sådant går ju inte att förutse. Men när ett terrängfordon, en så kallad sexhjulning, tappade släpet vid ett larm för ett tag sedan, gjordes en tillbudsanmälan. Det var ju väldigt bra! ■